

Súťaž návrhov na riešenie obnovy rodinných domov
pre Plán obnovy a odolnosti SR
typ „GÁNKOVÝ DOM“

SÚŤAŽNÉ ZADANIE

príloha číslo 1

PREAMBULA

Zadaním súťaže je **hľadanie ideového prístupu k obnove** rodinných domov. Úlohou účastníkov súťaže je v samostatných súťažiach (na viaceré typy domov) **vyjadriť názor na optimálnu formu adaptácie**, dostavby či transformácie charakteristických domov z 20. storočia, a to pri **zohľadnení kritérií energetickej a spoločenskej udržateľnosti** vyplývajúcich z Plánu obnovy a odolnosti.

Domový fond na Slovensku v 20. storočí prešiel rozsiahlym vývojom a modernizáciou, ktorá zvýšila úroveň života vtedajšieho obyvateľstva. V medzivojnovom období bola modernizácia uskutočňovaná prevažne na materiálovej báze – domy z mäkkých materiálov vystriedala pálená tehla a tvrdé krytiny. Domy si ešte ponechávali formálne špecifiká tradičnej výstavby konkrétneho regiónu. V druhej polovici 20. storočia sa preferovaným a takmer všeobecne uplatňovaným typom rodinného domu stáva dvojtraktový dom štvorcového pôdorysu v rozličných obmenách (jeho tri varianty tzv. „štvorec“, „kocka“ a „Orava“ boli predmetom zadania ideových súťaží vyhlásených v minulom roku). Hoci sa výstavba týchto rodinných domov realizovala prevažne svojpomocne, jednalo sa o typizované projekty.

Súčasný obraz slovenských sídiel, je z veľkej časti **výsledkom expanzívneho stavebného rozvoja 20. storočia**. Desiatky rokov od ich realizácie, dnes staršie rodinné domy stále predstavujú pre mnohých Slovákov a Slovenky **domov alebo osobnú skúsenosť**. Nakoľko je ich životnosť obmedzená, **modernizácia** týchto starších rodinných domov preto **predstavuje nevyhnutný krok, ako zhodnotiť veľkú časť nášho lokálneho bytového fondu**, prispôbiť ho dnešným podmienkam a pripraviť ho na výzvy klimatickej zmeny a na možnosti vo využívaní energetických zdrojov.

Jednou z kľúčových tém súťaže je **budúci charakter domov po zateplení**. Pridaná vonkajšia zateplňovacia vrstva mení aj proporcie elementov, ktoré výraz domu určujú (veľkosti a pomery strán otvorov, hĺbka ostení, rôzne vystupujúce rímasy, steny, okapy a pod.). Požadovaná podrobnosť súťažného návrhu v takýchto pozíciách plášťa má preukázať **uvedomenie si dopadu novej vrstvy na proporcie a výraz domu**. Z hľadiska pretvárania ich vonkajšieho zjavu sú **možné rôzne prístupy**, od staro-novej interpretácie ich architektonických charakteristík t.j. uchovanie ich výrazovej identity, až po také riešenia, ktoré radikálne premenia ich výraz s ambíciou novej architektonickej kvality.

Preriešenie energetických vlastností domov je okrem zvýšenia kvality ich stavebno-fyzikálnych vlastností tiež **príležitosťou skvalitniť aj iné aspekty ich obytného komfortu** (napr. vzťah vnútra a vonkajšku, dispozičné zmeny a pod.). Spoločným identifikujúcim znakom týchto domov je často aj trvácna **vrstva brizolitových omietok**, preto by sa aj materialita povrchov navrhovaných riešení mala riadiť princípmi **trvácnosti resp. recyklovateľnosti**.

Výsledky tejto súťaže návrhov budú slúžiť ako súhrn možných riešení, ako **osвета pre individuálnych žiadateľov o podporu** z Programu, ktorí budú chcieť svoje rodinné domy zhodnotiť zodpovedne a spoločensky uvážene. Hlavným poslaním súťažných návrhov je preto ukázať **schopnosť pracovať s dobre známymi typmi rodinných domov a adaptovať ich na bývanie vyhovujúce aktuálnym požiadavkám** na prevádzku, životný štandard s presahom k výzvam najbližších dekád.

PREDSTAVENIE PLÁNU OBNOVY A ODOLNOSTI

Plán obnovy a odolnosti

Plán obnovy a odolnosti stanovuje ucelený balík reforiem a investícií, ktoré sa budú realizovať do roku 2026 a ktoré budú podporené z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Plán **tvoria investície a reformy**, ktoré riešia výzvy identifikované v kontexte európskeho semestra, najmä v odporúčaniach Európskej komisie pre Slovensko. Plán zahŕňa aj opatrenia zamerané na riešenie výziev, ktorým Slovensko čelí **v súvislosti so zelenou a digitálnou transformáciou**.

Web Plánu obnovy a odolnosti: www.planobnovy.sk

Komponent 2: Obnova budov – Investícia 1: Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov

Realizácia obnovy rodinných domov má jasný cieľ, v rokoch **2022 – 2026** podporiť celkovo aspoň 30 000 domácností, pričom ide o staršie rodinné domy. Ich majitelia si budú môcť zrealizovať obnovu rodinného domu **zlepšením tepelnoizolačných vlastností** obvodového plášťa budovy a **výmenou neefektívnych zdrojov** tepla a teplej vody za vysokoúčinné zariadenia, resp. **osadiť nové zariadenia** využívajúce obnoviteľné zdroje energie alebo odpadové teplo v rámci vetrania napr. vetraním s rekuperáciou, atď.

Podporu sa plánuje smerovať pre:

- už zrealizované obnovy rodinných domov, ktorých obnova začala až po termíne stanovenom v podmienkach oprávnenosti.
- pripravované projekty, ktoré budú realizované po zverejnení prvej výzvy v 3Q 2022 a podaní žiadosti o podporu.

Oprávneným žiadateľom o dotáciu v programe bude fyzická osoba, ktorá je vlastníkom staršieho rodinného domu. Zaujemca bude môcť podporu využiť buď na jedno opatrenie, alebo kombináciu viacerých.

Medzi plánované prvky obnovy patrí zateplenie obvodového plášťa, zateplenie strešného plášťa, výmena otvorových konštrukcií, inštalácia zdroja energie, zelená strecha, akumulčná nádrž na dažďovú vodu, odstránenie azbestu nevyhnutné pre ďalšie zateplenie objektu, sprievodná dokumentácia a iné.

Podrobné informácie o výzve sú dostupné na stránke komponentu: www.obnovdom.sk

POŽIADAVKY NA NÁVRH

„Gáňkový dom“ – všeobecná charakteristika

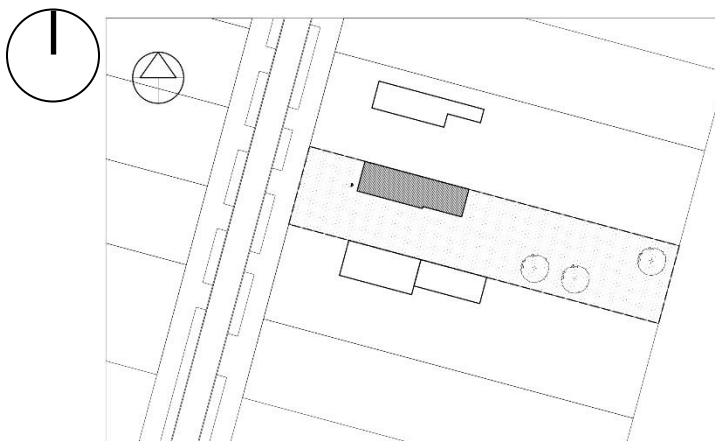
„Gáňkový dom“ je jednotraktový dom **obdĺžnikového pôdorysu so sedlovou strechou (prípadne s valbou)**. Gáňkový dom sa staval obvykle štítom do ulice. Dispozične sa tieto domy stavali **v dvojizbovej schéme**. Vstup do obytnej časti domu bol z dlhšej strany domu priamo do kuchyne. Predná izba domu (okno smerujúce do ulice) bývala najväčšia a najpohodlnejšia. Za obytňou časťou domu smerom do dvora k domu prislúchali hospodárske miestnosti rôzneho druhu a využitia, prípadne drevené prístavby. Niektoré gáňkové domy mali krytú verandu. Pri starších realizáciách tohto typu sa často stretávame s umiestnením WC prípadne kúpeľne za obytnými miestnosťami so samostatným vchodom z gáňka prípadne sú tieto umiestnené mimo samotný objekt. Domy v čase svojho vzniku mali pomerne nízky hygienický a technický štandard. Domy s gáňkom sa za desaťročia existencie upravovali a prispôbovali. **Podkrovie nad týmto jednopodlažným domom nebývalo zobytnené.**

Súťažný podklad - predmetný „gáňkový dom“ je **fiktívny dom a predstavuje modelovú situáciu**. Vzhľadom na existenciu nespočetných variantov tohto typu domu, požadujeme v návrhu zachovanie tejto modelovej situácie, vrátane orientácie k svetovým stranám, pre vzájomné porovnanie modelových riešení.

V prípade neuvedenia špecifikácie konštrukcie, detailov alebo iných prvkov riešeného domu v predložených súťažných materiáloch, je na účastníkovi, akú špecifikáciu použije.

Riešené územie

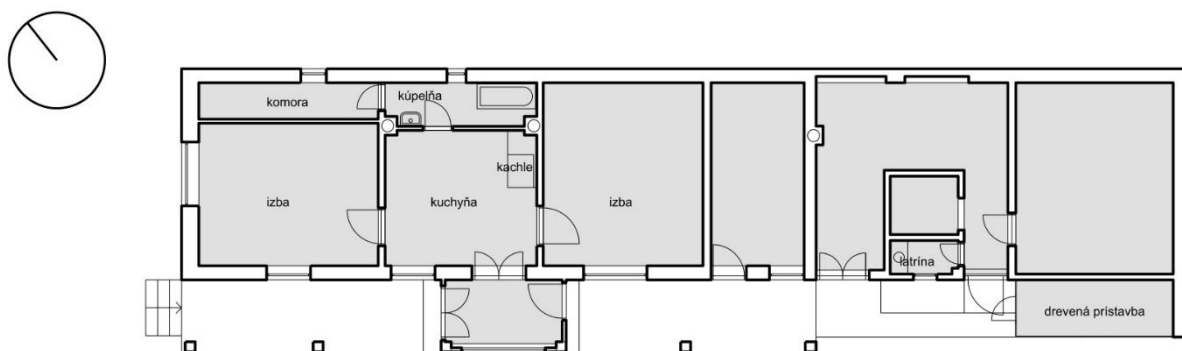
„Gáňkový dom“ sa nachádza v stabilizovanom území obce na Strednom Slovensku. Územie je podľa UP obce určené primárne na bývanie. Rodinný dom sa nachádza na pozemku o veľkosti 1700 m². Terén je svahovitý. V susedstve „gáňkového domu“ sa nachádzajú rodinné domy podobného typu so záhradami. Pozemok je napojený na inžinierske siete vody, elektriny, plynu, kanalizácie a telekomunikačnej siete.

Prevádzkovo – funkčný popis domu

„Gáňkový dom“ je prízemný nepodpivničený objekt. Bol postavený svojpomocne pôvodnými majiteľmi v medzivojnovom období 20. storočia. Jeho vek sa odhaduje na 90 rokov.

Vstup do domu je z dvora, okno prednej obytnej miestnosti smeruje na ulicu. Gáňkový dom je orientovaný štítom do ulice. Rodinný dom pozostáva z dvoch obytných miestností, kuchyne s kachľami, kúpeľne a komory. Dom nemá WC, latrína je umiestnená v zadnej, hospodárskej časti domu. Podkrovie domu nie je zobytnené a je nevyužívané. Úžitková plocha obytnej časti domu je 60 m². Úžitková plocha hospodárskej časti domu je 49 m². Zastavaná plocha domu je 177 m².

1 NP
Gáňkový dom

Konštrukčno – materiálová špecifikácia domu

Dom má **kamenné základové pásy** o šírke 600 mm. Základová konštrukcia **nie je izolovaná** a je vystavená zemnej vlhkosti. Pozostáva z lomového kameňa a struskového cementu. Na úrovni podlahy prvého podlažia sú základy vyrovnané vrstvou betónu.

Obvodové steny domu sú z **pálenej tehly hr=400 mm resp. 300mm**. Strop nad obytným podlažím je **drevený trámový** so záklopom a podbíjaním. Priečky sú z jednoduchých pálených tehál.

Strecha: Štít od ulice je murovaný s polovalbou. Drevená strešná konštrukcia krov. Strešná krytina je jednodrážková pálená škridla. Jej stav zodpovedá veku.

Výplne otvorov: **pôvodné okná drevené dvojité – špaletové**, ich stav zodpovedá veku. Vstupné dvere sú drevené s jednoduchým zasklením. Ich stav zodpovedá veku.

Vykurovanie domu: Dom má v izbách **lokálne vykurovanie starými plynovými gamatkami**. Okrem toho sa v kuchyni nachádzajú pôvodné funkčné **kachle na tuhé palivo**.

Povrchy: V interiéri sú hrubé vápenné omietky. V kúpeľni je na stenách keramický obklad. Na vonkajšej strane obvodových stien je vápenná omietka.

Požiadavky na návrh

Od súťažného návrhu sa v prvom rade očakáva, že poskytne **riešenie na obnovu** rodinného domu typu „**gáňkový dom**“. Z energetického hľadiska sa v návrhu počíta aspoň so stredne hĺbkovou obnovou s cieľom dosiahnuť 30 - 60% úspor primárnej energie.

Súťažný návrh by mal komplexne zodpovedať otázku ako možno udržateľne pristupovať k obnove tohto modelového „**gáňkového domu**“. Očakáva sa, že súťažný návrh ukáže **vhodný spôsob ako celkovo obnoviť a zhodnotiť objekt**, ktorý svojím dnešným stavom zodpovedá svojmu veku a dobe, v ktorej bol realizovaný.

Obnovený rodinný dom **má funkčne spĺňať nároky na plnohodnotné bývanie súčasnosti a blízkej budúcnosti**. Riešenie obnovy domu by malo mať ambíciu **pracovať nielen s najnovšími technológiami znižujúcimi energetickú náročnosť** (minimálne zhodnocovanú v časoch výstavby týchto domov), **ale využívať aj iné zodpovedné a dlhodobo udržateľné postupy a nástroje**. Pričom sa od návrhu neočakáva rekonštrukcia v zmysle pamiatkovej obnovy.

V tomto prípade je vítané aj využitie nástrojov zameraných na oblasť architektúry a stavaného priestoru všeobecne:

- **Premyslieť - Rethink/Refuse** – premyslieť existujúci priestor a jeho danosti, uvažovať o zadaní s nadhľadom a rozhľadom
- **Redukovať - Reduce** – redukovať rozsah vystavaného priestoru na nevyhnutné minimum cestou zdieľania, flexibility, etapovosti využitia...
- redukovať tiež množstvo potrebnej prevádzkovej, zabudovanej a spotrebovanej energie
- **Adaptovať - Reuse / Repurpose** - znovu použiť, neplytváť a pred rozhodnutím zavrhnúť, pasportizovať existujúce a prípadne znovu použiť (i na iný účel)
- **Pretvoriť - Recycle** – v prípade, že nie je možné iné zhodnotenie, **recyklovať** (opätovne zhodnotiť surovinu) nevyhovujúce stavebné konštrukcie, stavebné prvky, stavebný materiál...
- **Inovovať** - využiť nové materiály, konštrukčné riešenia a novú estetiku založenú na udržateľných postupoch
- **Investovať** - investovať do kvalitných trvácných materiálov s cieľom predĺžiť ich životný cyklus.

Hoci sa od súťažného návrhu očakáva komplexné riešenie obnovy, je žiadané v návrhu zohľadniť aj **možnosti prípadnej etapizácie** obnovy respektíve brať do úvahy fakt, že budúci žiadatelia o príspevok z programu Obnova rodinných domov by mali byť schopní možne ideové riešenia uplatniť aj parciálne na ich obdobných „**gáňkových domoch**“ a ich prípadných modifikáciách.

Kedže príspevky z Plánu obnovy a odolnosti SR nebudú podporovať nárast úžitkovej plochy, neodporúča sa v návrhu pracovať s prírastkom úžitkovej plochy domu. V prípade, ak sa účastník rozhodne navyšovať úžitkovú plochu domu, musí tento krok zdôvodniť.

Na základe nastavenia Plánu obnovy a odolnosti SR sa očakáva, aby sa súťažný návrh zaoberal 4 hlavnými elementami obnovy objektu. Tieto elementy sú:

- STRECHA
- PLÁŠŤ
- VÝPLNE OTVOROV
- TECHNOLOGIE

Bilancie

Súčasťou súťažného návrhu je aj technická správa a bilancie navrhovaného riešenia. Vzor technickej správy a tabuľka bilancií je súčasťou súťažných pomôcok (03b - VZOR TECHNICKÁ SPRÁVA A BILANCIE).